

ISBN 9789077641095
D/2013/10121/10
NUR: 303

Vormgeving:
Curieus vzw

Omslagillustratie:
KIM

Achterflapillustratie:
GAL

Uitgeverij 't Oneindige Verhaal
Nieuwstraat 17, 9100 Sint-Niklaas
Tel & Fax: 03 773 52 25
E-mail: oneindigeverhaal@boekenbank.be

Op initiatief van Curieus vzw naar aanleiding van 100 jaar Louis Paul Boon
AgoraGalerij, Grasmarkt 105/41, 1000 Brussel
Tel 02 452 02 86
E-mail: informatie@curieus.be
www.curieus.be

Curieus presenteert

Neuzen in
DE KAPELLEKENSBAAN

een hedendaagse interpretatie door

KIM

omslagillustratie

GAL

achterflapillustratie

STIJN VRANKEN

P 8

Geen gedicht voor de onbestaande lezer

CHRISTOPHE VEKEMAN

P 12

Modder

ANNELIES VERBEKE

P 30

Samen scheren

MUSTAFA KÖR

P 48

Geniaal met te korte beentjes

PAUL BAETEN GRONDA

P 62

En uiteindelijk gebeurt er niks

Uitgeverij 't Oneindige Verhaal

OVER BOON

“Schop de mensen tot zij een geweten hebben”

Louis Paul Boon werd geboren op 15 maart 1912. Op zijn 16 jaar werd hij van school gesmeten omdat hij verboden boeken in zijn bezit had. Hij ging dan maar met zijn vader aan de slag als gevelschilder. In zijn vrije tijd volgde hij lessen aan de kunstacademie, maar daar moest hij mee stoppen wegens geldgebrek.

Hij trouwde al vrij snel met Jeanne, om aan het juk van zijn moeder te ontsnappen, wordt wel eens gezegd. Sommigen denken ook dat Ondine uit de Kapellekensbaan gebaseerd is op zijn moeder.

Het debuut

Louis Paul Boon komt onder vuur te liggen in het Limburgse Veltwezelt tijdens de Duitse invasie. Het inspireert hem voor “Mijn kleine oorlog”. Maar daarvoor heeft hij al “De Voorstad groeit” geschreven. Het slaat in en hij krijgt er de Leo Kreynsprijs voor. Maar zijn boeken verkopen voor geen meter.

Hij was eerst journalist van de communistische bladen De Roode Vaan en Front, daarna freelancer en sinds 1954 redacteur van het socialistische dagblad Vooruit (Gent). Hij evolueerde van het communisme naar het socialisme en stelde waarachtigheid en menselijkheid boven alles.

Willem Elschot over de jonge Boon: “Zijn stijl is ruw, brutaal, ongeschoold, soms plat, maar dat alles is bewust en gewild, met goede, ja met edele bedoelingen. Want Boon is een idealist, hoe eigenaardig en onburgerlijk de uitweg van zijn idealisme ook mag zijn.”

De Kapellekensbaan

In het begin van de jaren '50 stapt hij met “De Kapellekensbaan” en het vervolg “Zomer te Ter Muren” naar Angèle Manteau, maar die wil het tweeluik

niet uitgeven wegens te duur. De Arbeiderspers in Nederland hapt wel toe maar het zal 3 jaar duren eer de 1500 exemplaren uitverkocht geraken. Misschien had de katholieke index daar in Vlaanderen iets mee te maken. De Kapellekensbaan was “verboden lectuur”, Zomer te Ter Muren “streng voorbehouden lectuur”.

In 1972 stond Boon in poolpositie voor de Nobelprijs literatuur toen de PEN club Vlaanderen en Nederland hem had voorgedragen. Geen enkele Vlaamse schrijver is er zo dicht bij geweest.

Bekende Vlaming

Maar Louis bleef schrijven en verzamelen voor zijn Fenomenale Feminatreek. Hij schreef Menuet, de Bende van Jan De Lichte en natuurlijk zijn Boontjes in De Vooruit. In de jaren '70 begon hij zich toe te leggen op zijn historische romans: Daens, de Zwarte Hand en het Geuzenboek. Toen zelfs de katholieken opgetogen waren over zijn Daens, schreef hij onmiddellijk Mieke Maaikes obscene jeugd.

En in de jaren '60 schopte hij het zelfs tot Bekende Vlaming door zijn optredens in de tv-spelletjes “t Is maar een woord” en “Wachtwoord”.

Op 10 mei 1979 overleed Boon in zijn huis in Erembodegem, door een hartaanval getroffen. Hij stierf tijdens de kiescampagne voor de eerste Europese verkiezingen van 1979, waarvoor hij zich kandidaat had gesteld op de lijst van de Vlaamse Socialisten.

“Zijn stijl is ruw, brutaal, ongeschoold, soms plat, maar dat alles is bewust en gewild, met goede, ja met edele bedoelingen.”

STIJN VRANKEN

Geen gedicht voor
de onbestaande lezer

STIJN VRANKEN

Geen gedicht voor de onbestaande lezer

Is dit dwaasheid? Een uit de hand gelopen vlek
die hier voor uw ogen dit blad afdruipt, op weg
naar een zeker einde, iets grondigs waarin
wij ons allemaal zullen terugvinden?

In elk geval is dit geen gedicht.

Maar wat dan wel? Goesting? Drang? Iets dat
zomaar ontsnapte? En dan nu maar verder moet?
Zoals dit leven?

Een soortement experiment dat er tegelijkertijd ook
géén zal kunnen zijn, welke waanzin is er immers
al niet op een rij gezet?

Of herkent u, onbestaande lezer, stilaan misschien
een vorm van hardnekkig vermomd onvermogen?

(Zoals het onvermogen om alle dromen die we ooit
lachend uit de hemel likten met een langdurig lichaam
te omvatten, een lichaam dat zonder nadenken blijft
en blijft en blijft ademen.)

Ach, het zal wel iets zijn.

Al was het maar een vraag die zich enkel durft stellen
omdat het antwoord in geen velden te bekennen is.

Alles is iets, zei ooit iemand, al weet nog steeds
niemand wat dan wel, laat staan waarom, en

daarom: leve onze aanzwellende impotentie! Lang
leve de dans daaromheen, dit ter plaatse trappelen, dit
krabben aan de lucht waarmee we lachen, kwestie
van het hoofd boven de grond te houden.

En lang, héél lang leve de zwaartekracht, zij geeft ons
richting, zij wijst ons als regen de weg.
Hoera (kortom) voor het leven gelijk het is! Boordevol
ongelijk! En twijfel natuurlijk. O, en angst niet te vergeten.
En wanhoop. En pijn. En nog wel wat.

(Voor alle zekerheid raadt de vermoedelijke schrijver
de onbestaande lezer aan, vooraleer de verdamping van
wat dit ook moge wezen hem koud achterlaat, dringend
zijn eigen zin tevoorschijn te lezen - opwaarts bij voorkeur.)

Nog vragen?

Of het een lang gedicht zal worden, dit gedicht dat nu
wel zeker geen gedicht meer kan worden?

Wel, om kort te gaan is het in elk geval te laat, en verder
zal het net zolang duren als de onbestaande lezer het blijft
lezen, namelijk tot hij zich op den duur afvraagt wanneer
dat dat hier nu eindelijk eens gaat beginnen,

al was het maar een beetje
over de liefde bijvoorbeeld.

(2012, geïnspireerd op De Kapellekensbaan, Louis Paul Boon)

CHRISTOPHE VEKEMAN
Modder

Foto: Stephan Vanfleteren

**"Iedereen is een slachtoffer,
maar niet iedereen slaagt
erin om zich tot beul te
ontpoppen... Zij wel. Haar
zou het gelukken."**
- Christophe Vekeman

CHRISTOPHE VEKEMAN

Modder

Er is goed en er is slecht nieuws, en het goede nieuws is dat het slechte nog meevalt: achter het raam pal aan de overzijde van de straat spelen zich vanavond, of in elk geval tot nog toe, geen ál te beklemmende taferelen af. Het is natuurlijk al meer dan beklemmend genoeg hoe de man en de vrouw in zichtbaar stilzwijgen tegenover elkaar hun soep zitten te lepelen op een manier zo vreugdeloos alsof het geen soep maar modder betreft, op een manier ook alsof zij geen man en vrouw zijn, geen echtelieden door dik en dun, maar gevangenen die nu eenmaal met elkaar opgescheept zitten in een veel te kleine cel... Dat is natuurlijk al meer dan beklemmend genoeg, maar het zou overmoedig en naïef zijn als je méér of béter zou verwachten van een koppel dat er de gewoonte op nahoudt om gemiddeld om de twee, drie dagen een huishoudelijke oorlog uit te vechten die, klein als hij dan mag wezen, van een misselijkmakende intensiteit is. Niet zelden hoor je ze schreeuwen en krijsen en brullen en gillen, ook wanneer zoals nu - op deze miezerige, kille dag die de stad met de drie torens in giftig aandoende mistwolken dompelt - zowel hun ramen als de jouwe zijn gesloten. Er vallen klappen vaak, waarbij de vrouw zich niet onbetuigd laat; ze slaat er niet naast; dikwijls is zij het, lijkt het, die het handgemeen in gang zet.

Oorlog? Maar mag een oorlog wel een oorlog heten wanneer elke kans op vrede zeker weten onbestaande is? Hoe zouden de man en de vrouw, hoe zouden zij - en hoe zou jij in hun plaats - kunnen hopen op de dag dat aan hun eindeloze serie veldslagen, slechts onderbroken door momenten van vermoeienis en pauzes waarin beide kampen weer op krachten komen

door zichzelf te voeden met de modder in hun bord, alsnog definitief een einde komt? Welk wonder zou er nodig zijn opdat zij beiden vrede zouden nemen met een vredig bestaan aan elkanders zijde? Het wonder van het geheugenverlies, dat alle scheldwoorden zou wissen die er in het verleden heen en weer van hoofd naar hoofd gegooid zijn en waarvan de echo's staan geschreven op de muren en de vloer en het plafond van hun appartement? Het wonder van het geheugenverlies, dat alle klappen zou doen vergeten en hun zelfs zou slaan met blindheid voor de littekens op hun lijf en gezicht? Wat voor een vrede zou dat zijn? Een vrede boordevol heimwee naar de tijd dat zij in elk geval nog iets betekenden voor elkaar? De tijd dat zij tenminste nog vijanden hadden en waren? Wat rest hun kortom anders dan oorlog te voeren, een oorlog die er geen is, die niets anders is dan het leven zelf?

Paulus, die geen boskabouter is maar leraar godsdienst in een college alhier in de stad met de drie torens, Paulus heeft ernstige bedenkingen bij wat je hierboven hebt geopperd, hij verwijt je als vanouds dat je te pessimistisch bent en te cynisch en hij zwaait met zijn wijsvinger en roept alsof hij de woorden afleest van een vaandel waarop zij in grote kapitalen zijn geverfd: "Het fatalisme is de ondergang van elke beschaving!" En je grinnikt maar wat en je haalt verontschuldigend de schouders op, met een houding van ik-kan-er-ook-niet-doen: je hebt jezelf niet gemaakt, je ziet de dingen en de mensen op de manier waarop je nu eenmaal door je hoogstpersoonlijke natuur onomstotelijk wordt gedwongen om de dingen en de mensen te zien...

Maar Paulus wil van geen verontschuldigen weten, en hij roept verder: "Als die man en vrouw problemen hebben, dan bestaat daar een oplossing voor! Problemen die niet kunnen worden opgelost, bestaan niet meer in deze tijd en in de wereld-van-vandaag!" En wederom: je grinnikt maar wat en mompelt iets

onverstaanbaars waarvan je zelf niet weet wat het is, en daarna neemt Lucie het over van haar echtgenoot Paulus en ze doet als volgt een duit in het zakje: "Ik denk", zegt ze, "ik denk eerlijk waar dat Paulus gelijk heeft. In de wereld-van-vandaag is er geen plaats meer voor pessimisme."

"En voor fatalisme", zegt Paulus.

"En voor fatalisme", zegt Lucie. "Fatalisme is gemakzuchtig en laf. De wereld-van-vandaag kan geen fatalisten gebruiken. En jij als schrijver", voegt zij eraan toe, en ze haalt op haar beurt haar wijsvinger boven, maar ze zwaait er niet mee, ze richt hem op jou, "jij als schrijver zou wel de laatste moeten zijn om aan de neiging toe te geven om het fatalisme aan te hangen. Want jullie schrijvers hebben een taak..."

En Paulus-die-geen-boskabouter is, maar van wie je toch nooit hebt kunnen begrijpen dat hij met zijn nogal doordeweekse voorkomen een zo schoon wijf als Lucie - met vlees dat bleek blinkt als albast en onder haar truitje pronte borsten, rond en vol als die van filmsterren uit de fifties - aan de haak heeft kunnen slaan, wel, Paulus beaamt het door Lucie geponeerde door te zeggen dat zijns inziens een schrijver verantwoordelijkheden heeft. En je denkt: verantwoordelijkheden? Ik? En dan denk je dat Paulus maar gemakkelijk praten heeft met een vrouw als de zijne, en dat het niet moeilijk is om niet fatalistisch te zijn wanneer het lot je zo gunstig gezind is als hem, en je kijkt door het raam, waar het bord modder nog altijd niet leeg blijkt te zijn, en de gedachte laat zich niet onderdrukken: hebben Paulus en zijn schone wijfje ooit al modder gegeten?

"Kijk, dat boek", slaat Paulus nu opeens een rustige, bedaarde toon aan, als wil hij zeggen: ik weet natuurlijk ook wel - en ik weet daarenboven dat jij het zelf eveneens weet - dat je voor rede vatbaar

bent en in wezen drommels goed beseft dat wij, mijn schone vrouw en ik, overschot van gelijk hebben, dus laat ons praten als volwassenen, als intellectuelen onder elkaar, “dat boek, die roman die jij dus aan het schrijven bent over die man en vrouw daar aan de overkant van onze straat... Waarom zou je niet proberen om de grauwe werkelijkheid, zoals jij ze dag in dag uit door het raam zit gade te slaan, enigszins boven zichzelf uit te tillen? Te verfraaien, als het ware? Let op...”

Maar hier breek je binnen in zijn betoog, je hoort jezelf verwonderd zeggen: “Is het dan de taak van een schrijver, te liegen?”

“Let op”, schudt Paulus-die-geen-boskabouter-is met kalm gesloten ogen het hoofd, “ik zeg niet dat je de eerlijkheid zomaar moet overboord gooien. Integendeel! Maar wie weet, zeg ik, wie weet wat er gebeurt als je de werkelijkheid naar je hand zet? Is het woord immers niet machtig? Bestaat de kans dan niet, misschien, dat wie de werkelijkheid naar zijn hand weet te zetten, haar ook reëel beïnvloeden kan? Is dat niet wat de verantwoordelijkheid van een schrijver in de wereld-van-vandaag uitmaakt? Is de macht die de schrijver kan uitoefenen op de hem omringende realiteit, is juist die macht geen bewijs van zijn getalenteerdheid?”

“Voor God spelen”, zucht je.

“Niet voor God spelen”, laat Paulus-die-een-leraar-godsdiens-is nu allebei zijn wijsvingers, ruitenwissers gelijk, in tegengestelde richtingen van links naar rechts en weer terug zwiepen. “Niet voor God spelen, maar wel een poging ondernemen om als mens iets tot verandering te brengen, en dan meer bepaald ten goede. Door het moreel van je lezerspubliek – luister naar wat ik zeg -, door het moreel van je lezerspubliek...”

“Mijn publiek”, lach je.

“Door - luister naar wat ik zeg - het moreel van je lezerspubliek, al zou het maar uit tien mensen bestaan, hoog te houden. Dat mensen, al zouden het er maar vijf zijn, na lezing van je boek denken: ik voel me beter, ik ben hoopvoller gestemd, dan toen ik aan het boek begon...”

En je kijkt door het raam naar het raam, naar de werkelijk bestaande hoofdfiguren van dat boek dat je onophoudelijk bezig bent op vellen papier te smijten alsof je borden modder uitgiet, het ene, kwák, na het andere, kwák, en dat meer tijd en kracht en moed van je vergt dan je in duizend jaar zult bezitten en dat daarom hoogstwaarschijnlijk nooit tot voltooiing zal worden gebracht en zo ja, nooit zal worden gepubliceerd en zo ja, door nog geen vijf mensen zal worden gelezen, misschien alleen maar door Paulus-die-er-zeker-niet-door-van-zijn-paard-zal-worden-gebliksemd en door zijn schone vrouw Lucie, en je ziet dat de man en de vrouw nu toch hun lepels laten rusten en tegenover elkaar rakelings naast elkaar zitten te kijken alsof zij elk voor zich in de ban zijn van het verlangen naar het moment waarop de ene de andere aanleiding geeft om de zoveelste bom te doen barsten, de woordenwapens boven te halen en de gerafelde vuisten te ballen. Paulus-die-geen-boskabouter-is en ook zijn schone vrouw Lucie, Lucie met haar borsten en benen en billen en armen en in haar groene, grote ogen een hondstrouwe en toch ook altijd een beetje lonkende blik, ze mogen zeggen, die twee, wat ze willen, maar - en dan gaat plots de bel en blijken Johnny-de-dichterman en het volgens de kranten 'aanstormende schilderstalent' Tipje Topje Tippelding voor je deur te staan, daar in de troosteloos zeurende regenval die de stad met de drie torens nu al dagen aan één stuk door teistert en tergt, zodat de straten en de stegen stilaan onder een voortdurend opspattende soep van modder schuilgaan en de

meeste mensen overdag de lichten laten branden, en je noodt Tipje Topje Tippelding en Johnny-de-dichterman binnen en ze zeggen: "Bedankt, wat een weer, zeg."

En als iedereen gezeten is en van een glaasje rode wijn voorzien, komt het gesprek vanzelf weer op de roman die je schrijft en waarvan de hoofdpersonen de man en de vrouw aan gene zijde van de straat zijn, maar waarin ook nevenfiguren voorkomen zoals jij, de schrijver zelf, de schrijver-zonder-lezerspubliek, en al degenen die nu in de kamer aanwezig zijn, zoals Johnny-de-dichterman die op dit eigenste moment behoorlijk lollig uit de hoek komt door te stellen dat hij "in een volgend leven graag dood zou zijn" en daarnaast ook dingen zegt als "Ik ben de meest egocentrische mens die ik ken" en die op zijn beurt bezig is aan een boek, een verzenbundel met als werktitel: Heb je Vermeulen nog gehoord? En Tipje Topje Tippelding, het "aanstormende schilderstalent" volgens één of zelfs meerdere kranten, legt uit dat zij druk doende is het "neosurrealisme" uit te vinden en in dat verband zichzelf heeft opgelegd om elke zondagnamiddag tussen drie en vijf, nooit eerder, nooit later, nooit langer, een "volledig doek" te vullen met het per penseel meervoudig aanbrengen van grote namen als "René Magritte", "Max Ernst", "Salvador Dalí" en "Paul Delvaux" – één naam per schilderij, maar dan wel soms tot twintig keer herhaald en met de woorden kris kras door elkaar heen geschreven of geschilderd.

"Waarom kris kras door elkaar heen?" wil Paulus-die-geen-boskabouter-is weten.

"Omdat ik dan geblinddoekt ben. Ik ga geblinddoekt te werk."

"En waarom ga je geblinddoekt te werk?"

"Dat is nu precies één van de vragen die het neosurrealisme wil stellen: waarom verkiezen wij dag

in dag uit geblinddoekt door het leven te gaan?"

"O, I see..."

"Ik ben de meest egocentrische mens die ik ken", zegt Johnny-de-dichterman op een toon waarvan de ernst en het sérieux moeten duidelijk maken dat hij bezig is met het bedrijven van humor, maar niemand lacht, en aan de overzijde van de straat lachen ze nog minder, al heeft er blijkbaar iemand, hetzij de man, hetzij de vrouw, voor hen allebei een kop koffie gezet, en je ziet hoe de damp van de koffie zich vermengt met de rook van de sigaretten waarmee zij ongetwijfeld trachten de moddersmaak in hun mond te neutraliseren. Je ziet dat de vrouw iets zegt en je probeert te bedenken wat het kan zijn. Waarschijnlijk iets heel onbenulligs, een mededeling die iets mededeelt wat algemeen bekend is, bijvoorbeeld dat het leven alsmaar duurder wordt en zeker ook de sigaretten, daar staat eenvoudigweg geen stop op, op die prijsverhogingen, en de man zegt: "Zaag toch zo niet, smoort nu gewoon die sigaret op", en de vrouw zwijgt weer nu en verzinkt stiekem in gedachten aan haar eerste lief, Arthur, die van rijke komaf was en bij zijn ouders in een grote villa woonde en die onder haar rok placht te graaien alsof zich daar een kat bevond die hij bij het vel in haar nek probeerde te vatten. Maar ze liet hem toch altijd zijn gang maar gaan, Arthur, en kirde hoog van zogenaamd plezier omdat ze hoopte dat hij op een dag zou vragen om met hem te trouwen en samen met hem in een misschien nog wel veel grotere villa dan die van zijn ouders te gaan wonen, en in die villa, echt een kast van een huis, welhaast een kasteel, zou zij personeel onder zich hebben dat zij naar believen afsnauwen kon en kleineren en pesten, en als zij daaraan dacht terwijl Arthur, zeventien jaar was hij, met zijn nijldige, pijnlijke hand in haar broekje zat, of met zijn grote seksstengel in haar schrijnende liefdeskelk, dan slaagde zij er toch in om iets als genot te voelen...